

A tizedik ember

Megy egy tanyai parasztember eső után a faluba misére. Órája nincs, de biztos tempóban halad, elkésni nem fog, hol rövidebbet, hol hosszabbat lép a sáros dűlön, mégsem mehet csizmában a templomba.

Horváth Dezső így ír: mindig a helyén van minden lépték a szövegben, olyan jó olvasni, mint ahogy élmény nézni azt is, ahogy bütykös, száraz, dagadt kezével a szerszámot javítja, faragja, és ki a paraszt. Komótosan, de nem lustán, a lényeg a munkában van.

A szegedi író, a Délmagyarország munkatársa a közelmúltban jelentette meg **A tizedik ember** című riportját a Magyarországi felfedezése sorozatban. A könyv belső borítóján a Szeged környéki tanyák térképe, rajta csupa ismerős, tanyasi hangulatú név: Kószó, Paplógó, Masa, Jójárt, Csamangó, Kocsissavanya. Mind olyan, amely szívet melengetően szól a Szeged környéki ember számára, s ezek a nevek a tanyasi em-

ber típusát is jelölik: lassú beszédű, szorgos embereket, akiknek tarkóját vörösrre festette a napfény.

„Soha nem voltam tanyapárti — írja Horváth Dezső — tanyaspárti viszont vagyok.” Ez a szemlélet uralja a könyvet. A tanyai ember magatartása, gondolkodása rajzolódik ki a kötetből úgy, hogy az író a tanyai típusát rengeteg apró részletből rakja össze. Minden sorból kisugárzik a tanyai életmódot, világnézetet tökéletesen ismerő író tudása, mégha azt nem tudná is álcázni a szerénysége: Sokszor visszatér eredeti kérdéséhez, mi lehetett egyik-másik tett eredete, mintha nem jutott volna közelebb a megfejtéshez. Mindez valószínűleg azért van így, mert a szerző tartózkodik az ítélettől, feladatának a hiteles leírást tartja, ügyis magában hordozza az értékelést.

Kétféle szociografikus bevezetővel indít a könyv: az egyik vallomásos, az egykori „szegedményes gulyásgye-

rek” tanyaelményét írja le, a másik tudományos munkákat, szépirodalmi alkotásokat, fölméréseket idéz. Ezután sorjazzák a portrék, riportok, amelyek olyan színes világot örökítenek meg, amelyre nem is gondolhat egy kívülálló. Mesterségek, különös, tragikus és mosolygató történetek elevenednek meg a könyv lapjain, pontos leírásokban s jellemrajz-erejű párbeszédekben. Történeteit úgy kanyarítja, hogy az eseményt csak néhány mondatban ismerteti, beszéde kihagyásos, mint a lényegre törő paraszti beszéd. Ezt követi rendszerint a szereplők megszólaltatása, alkalmanként a vélemények ütköztetése, tehát szabályos, de novella-igényű riportokat ír.

Ha egy szóban kellene jellemezni Horváth Dezső könyvét, azt mondanám: **tiszta**. Ha kétfőben: **hiteles**. Nem csupán olvasható, **jó** könyv.

Az olvasónak ajánlott irodalom, a szegedieknek el kell olvasni.

(di)

Ép testben ép lélek?

A Hét ez évi április hó 21-i számában a tantermi gondok során büszkén jelentette ki az egyik iskolaigazgató, hogy „azt még én is tudom, hogy ép testben ép lélek, — bár nem vagyok szakos.”

Én sem vagyok szakos, de mivel naponta hallom ezt a közhelyet, vagy jelmondatot, kénytelen vagyok megírni, hogy nem valami csatlathatlan igazságot fejez ki, mert igen gyakran külön éledegél az ép test és külön az ép lélek! Példaképpen, talán

mint telitalálatot, említsük meg a közelmúltban a szegedi történelem-történeteket: az egyik elitét (in corpore sano!) ugyancsak nagy riadalmat és vérengzést okozott a gondozói között! A pedagógusok és pszichológusok is sok példát tudnak felhozni arra, hogy milyen gyakran különválnak a kettő. Ezek után nézzük meg, mit írt annak idején Juvenalis: „*Orandum est, ut sit* (kiemelés tölem) mens sana in corpore sano.” (Szatirák, X/356.) Magyarul: Könyörögjünk, hogy legyen ép lé-

lek az ép testben. Tehát gyakorolni, edzeni kell, hogy eredmény legyen és ne a „Fele sem igaz” műsorba való, közzsajon forgó közhely vagy jelmondat. Erre már anno bizonyára mások is rámutattak. Tudom, hogy a köztudatból nehézségek kiirtani ezt a szatirából vett idézetet, mégis hogy az igazságot jobban megközelítsük, nem ártana, ha a Testnevelési Főiskola egy **igazabb** jelmondatot produkálna.

BERECZ ÁRPÁD

Új KISZ-vezetőség az orvosegyetemen

A közelmúltban rendezték meg a Szegedi Orvostudományi Egyetemen a KISZ küldöttgyűléseit. Az értekezleten megválasztották az új vezetőségeket. Az orvoskari KISZ-szervezet titkára Nagy Anikó, IV. éves hallgató lett. Tagok: Zombori Mariann, Tóth Erika, Terenyi Zoltán (IV. év.), Kukely Ildikó, Kovács Éva, Süket Ágnes (III. év.), Kovács Attila, Börcsök Vince és Várai György (II. év.). A Gyógyszerésztudományi Karon Gombkötő Zsuzsanna II. éves hallgatót választották titkárrá. A kari bizottság tagjai: Fehér Csánádi Mariann, Disztl Rita (III. év.), Gerse László, Dobrossy Barnabás, Frank Judit és Telek Magdolna (II. év.), Keresztúry Imre, Pál Erika, Tóth Béla és Zimonyi Katalin (I. év.). Az OD orvosegyetemi szervezetének titkárává dr. Gurzó Mihályt választották. Tagok: dr. Babik Barna, dr. Bartyák Katalin, dr. Daru József, Égető Gabriella, dr. Fazakas Éva, Fekete Ferencné, dr. Kalmár Nagy Károly, dr. Márton János, dr. Nagy Katalin, dr. Tósaki Árpád, dr. Varga Endre és dr. Fülöp Ferenc.

Kari KISZ-küldöttgyűlések a JATE-n

Mint azt múltkoriban számunkban ígértük, az alábbiakban beszámolunk azon KISZ-küldöttgyűlésekről, amelyek a következő mozgalmi év új vezetőségeit volt hivatva megválasztani, s értékelték az előző év mozgalmi munkáját.

A Bölcsészettudományi Karon — ahol a KISZ vezetősége meglehetősen alacsony, hiszen a hallgatóknak mindössze 35%-a a KISZ-tag — nyoma sem volt a korábban tapasztalt nagy vitáknak, bár érdekes felszólalások hangzottak el részint a TDK tevékenységéről, illetőleg a „nulladéves hallgatók” (katonai szolgálatukat töltő leendő elsőévesek) helyzetéről, azzal kapcsolatban, hogy üdvös volna, ha őket Szegedhez közeli laktanyákban helyeznék el. Az új bölcsészkarj KISZ-vezetőség titkára Fischer Lajos (III. történelem-német) lett, a vezetőségi tagok pedig a következők: **Bedő Katalin** (II. magyar—történelem), **Kovács Marianna** (III. magyar—történelem), **Pelek Róbert** (II. német—orosz), **Baráth Éva** (II. német—orosz), **Rozinka Stefánia** (I. angol—történelem), **Harangi Márta** (I. magyar—történelem), **Ferenczy Zsuzsanna** (II. ma-

gyar—történelem), **Sági Mónika** (III. magyar—orosz), **Annus Irén** (II. angol—altájszika), **Sándor Klára** (I. magyar—német), **Bódi Katalin** (II. magyar—orosz), **Zilahy Tibor** (I. történelem—orosz), és az OD KISZ részéről **Balázs Gábor**, az Orosz Tanszék tanársegédje. **Nyúl Edit** V. éves hallgató eddigi mozgalmi munkája elismerésül a KISZ KB Dícsérő Oklevelét vehette át; oklevelben részesült a BTK FEB alapszervezete is.

A Természetudományi Kar küldöttgyűlésén sem folyt különösebb vita; az izgalmat keltő hozzászólások főként az őszi mezőgazdasági munka mikéntje és a hallgatók által kidolgozott tantervi korszerűsítési elképzelés körül forogtak. A TTK KISZ-bizottságának titkára **Molnár Attila** (III. földrajz—történelem) lett, vezetőszegi tagok: **Fazakas Zsuzsanna** (II. progr. mat.), **Gaizer Tamás** (II. progr. mat.), **Hornyak Csaba** (II. földrajz—történelem), **Katona Tamás** (II. vegyész), **Pály György** (III. biológus), **Szemők Árpád** (I. matematikus), **Fekete Zoltán** (III. vegyész), **Dombi Anna** (IV. matematika—fizika), **Palócz Erika** (II. matematika—föld-

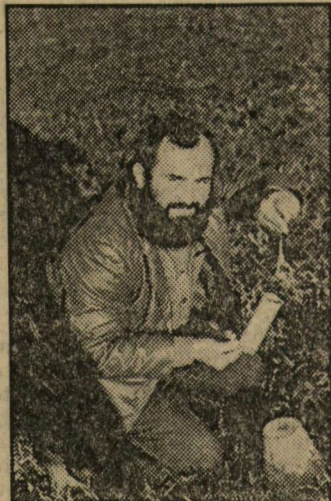
rajz), **Telek János** (II. földrajz—történelem), **Grécsa Gábor** (IV. vegyész) és az OD KISZ részéről **dr. Takács Tímea** tudományos segédmunkatárs. Dr. Takács Tímea és Pály György a KISZ KB aranykoszorús jelvénye, **Mészáros Judit** pedig a KISZ KB Dícsérő Oklevelé kitüntetésben részesült.

Az Állam- és Jogtudományi Karon a beszámoló feltéti vitában az új vizsgarend kérdéséről, valamint az alapszervezetek új koncepció szerinti megszervezéséről volt szó: legyenek-e a karon érdeklődési kör szerinti alapszervezetek? **Mátó Tibor** a készülő kari klub körüli eredményeket és problémákat elemelte. A küldöttek **Kiss Andrea** III. éves hallgatót titkárrá, **Sasvári Annát** (I. évf.), **Tóth Ildikót** (II.), **Pacsika Istvánt** (II.), **Papp Csabát** (II.), **Vida Anitát** (II.), **Sáruga Zoltánt** (II.), **Császár Idát** (III.), **András Jánost** (III.), **Szabados Gyulát** (III.), és **Palotai Erzsébetet** (I.) vezetőszegi taggá választották. Helyet kapott a kari vezetőségben a négy évfolyamtitkár, **Varga Gábor** (I.), **Jakab Tamás** (II.), **Füredi László** (III.) és **Heller Péter** (IV.) is.

Élni, és élni hagyni

Nevelés a természet szeretetére

Dr. Csizmazia György idestova nyolc éve tanít a Tanárképző Főiskola biológia tanszékén. Emellett általános iskolás gyerekekkel is foglalkozik: vasárnaponként „ismeretterjesztő” matinéet tart, nyaranta természetjáró túrát szervez — az idén a Fehér-tóra készülnek. Gimnáziumban is tanított annak idején, volt osztálya a megmondhatója: az ún. őszi mezőgazdasági termelőmunkákorán nem repülhetett el madár a feje fölé, melynek ne küldte volna utána a latin nevét, csatlóva az összes fészkelőhelyeket, időnként pedig különféle csapdaszerkezetekkel jelent meg a helyszínen, természet, a hazánkban rendkívül ritka csikos egér (más néven Sicista subtilis) némely példányainak begyűjtése céljából... mely állatfajt azonban nem szabad összetéveszteni a hozzá igen hasonló pirók-egérrel, ami viszont tudósabb helyeken Apodemus agrarius névre hallgat.

kéne fölfogni, akár a keresztretjévenyt, vagy a vendéglői számlák gyűjtését. Szemlélet dolga az egész. — Csak hogy egy kialakult, stabil szemlélet nem nagyon lehet változtatni. Az ember harminc-negyven éves korában már nemigen indul új utakat bejárni.

— Erről van szó! Nem szabad megvárni, míg az ember harmincéves lesz, sem azt, hogy húsz, vagy tizenöt. Már kisgyermekkorban el kell kezdeni a természet szeretetére való nevelést, mégpedig úgy, hogy nem tapossuk el a bogarat az úton és nem dobjuk a csikket szükségszerűen a vízbe. Nem szaladunk okvetlenül világgá, ha meglátunk egy vizisiklót, de nem is csapjuk agyon adandó esetben. Nem bánt senkit, elfér. **Élni kell, és élni hagyni.**

— A kisgyermekkor nevelés jó esetben elsősorban a családon belül történik, ahol egyéni belátás kérdése, mennyire valósul meg ez az elv.

— Eppen ezért van szükség ismeretterjesztő (!) foglalkozásokra. Az általános iskolás korú gyerekek érdeklődése még specializálatalan, azaz sokoldalú. Készen állnak mindenféle ismeret befogadására, még akkor is, ha azok nem felelnek meg az otthoni értékrendnek. Van tehát igény a „természetrajzzal” való foglalkozásra, csak észre kell vennünk azt, és tovább kell fejlesztenünk. Mert az iskolai biológia órák nem nagyon ösztönöznek az egyébként meglevő érdeklődés továbbvitelére: nem adnak elég érzelmi ismeret, és előbiológiai (előállatok, növények, kísérletek stb.) ismeretanyag hiányában szemléletet sem. Az ötödik osztályos elővilág-tankönyvben betű szerint ez áll: a halak teste „orsó alakú”. Na igen, a Magyarországon előforduló nyolcvan halfaj közül talán tizenegyhárom negyéből, kifejezetten pedig négy-öt, többnyire a ritkábbak kö-

zül. És mi van akkor, ha a gyerek meglát egy jól fejlett piaci pontyot? Vagy egy nagy harcsát? Az ellentmondást neki magának kell kiküzöbölnie, ami nem mindig szerencsés, már rájön: a valóságot stílizálni lehet, és vannak szavak, melyek ha akarjuk, igazak, ha akarjuk, nem. Az égvilágon senki rá nem jön, hogy a gyerek mit tud, és mit nem tud, s őt magát is az csapja be, akinek jölesik. Az élet variációs dimenzióit sohasem tanulja meg igazán.

— Ugyanakkor tény: a tanterv csak az alapok alapját nyújthatja, másra nincs idő.

— Az alapokat is meg lehet kérdejezni. Furcsa, hogy egy nyolcadikos diák betéve tudja a belső elválasztású mirigyeket, és a szénát nem képes megkülönböztetni a szalmától. Ha egy átlagos gimnazista ezt hallja: tarajos göte, jó, ha nem kezd el nevetni. A dezoxirobóz meg a foszfotid-sav szerkezeti és összképletét azonban minden körülmények között tudja. Kíváncsi lennék, száz ember közül hány tudná nekem megmondani, hogyan helyezkednek el a hétpettyes katicabogár fedőszárnyán a pöttyök? Nem hiszem, hogy nagyon sokan, ezt majdnem mindenki másképp tudja, és általában rosszúl. Mindennapi környezetünk élővilágát is felületesen ismerjük, sőt ki lehet mondani: sehogyl! Milyen fa áll az ablak előtt, és milyen színű tojást rak a veréb? Mi az, hogy réti csik? A matinékar járó gyerekeknek ez nem gond, sőt például a régi csik kapcsán nemcsak magáról a halról beszélnek, hanem akár a Tornyai-képekről, vagy a török-korban menedéket nyújtó nemzetmentő mocsárvilágról, s a nép egyik akkori megélhetéséről, a csikászatról is. Átfogó szemléletet alakítunk ki bennük; az egyik hétvégén régész, a másikon néprajzos vagy képzőművész tartja a foglalkozást, a harmadikon biológus. A közeljövőben „indánnapot” szervezünk Vásárhelyen: a gyerekek kitanulják a nyomolvasást, a természetben, alkalmazott jelzéseket megtudják, hogy mi az a totem, és milyen volt a régi népek hitvilága. Közben rájönnek: ismereteket szerezni nemcsak az iskolában lehet, hanem akárhol. S ez igen fontos cél! Nyitottak maradnak, nem zárkoznak el valami elől csak azért, mert ismeretlen; éppen ezért fogják megismerni. Hogyha sikerül ezt a magatartásformát a felöltözkorba is átmenteniük, akkor maradnak igazán modernnek. Nem hagyják le őket a világ eseményei.

FARKAS CSABA

Pályázat fotósoknak

Liebmann Béla nyugdíjas, Tehát belső munkatársak, 4 ezer forint, harmadik díj fotóművész, a szegedi, illetve külső szerzők, amatőr- és megyei Csongrád megyei újság- hivatásos fotósok egyaránt-fényképezés fellendítése, Pályázni legfeljebb tíz mű- helyi napilapok folyóiratok- vel (a képiport egy alkotás- és alkalmi kiadványok fo- toóinak esztétikai gyarapí- ta, a fényképezés népszér- sítése, magas művészi szín- vonalú képek készítése célj- ból alapítványt létesített. Kétszáz ezer forintot adomá- nyozott a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalatnak, melynek éves katalataira fotópá- lyázatot hirdet.

Minden esztendőben az előző év októberétől a nap- tartári év októberéig a Csong- rád Megyei Lapkiadó Vállal- lat gondozásában kiadott na- pilapokban, folyóiratokban, alkalmi kiadványokban stb. megjelent fényképek szerzői vehetnek részt a pályázaton.

Tehát belső munkatársak, 4 ezer forint, harmadik díj külső szerzők, amatőr- és hivatásos fotósok egyaránt. Pályázni legfeljebb tíz művel (a képiport egy alkotásnak számít) lehet, beadási határidő 1985. október elseje.

A pályaműveket kiállításra kész kivitelben, legalább 24x30 centiméteres mérethben kell beküldeni, hátoldalán feltüntetve a szerző nevét, lakcímét, a kép megjelenési helyét és dátumát. Az anyagot szakértő zsűri értékeli, melynek jogában áll a díjakat megosztani, vagy visszahagyni. A legcsúszóbb alkotásokból kiállítás nyílik a szegedi Sajtóház Művészklubjában, a díjakat minden évben a sajtónapi ünnepségen nyújtják át. Az első díj 6 ezer forint, a második díj

3 ezer forint. Az első helyezett ezenkívül elnyeri Klug Sándor szobrászművész bronzplakettjét, mindhárom helyezett díszes oklevelét kap. A díjnyertes kollekciók a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat tulajdonába kerülnek, a kiállított anyagból az akció fölött védnökséget vállaló Magyar Újságírók Országos Szövetségének helyi csoportja vásárol is. Az első díjat két egymást követő évben ugyanaz a fotós nem nyerheti el.

A Csongrád megyében működő szerkesztőségek, üzemi lapok, kiadványszerkesztő műhelyek támogatják az ott élő fotósok képeinek megjelenését, s érdeklődésükre bővebb felvilágosítást is adnak.